

Nr 10.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till civilstatens änke- och pupillkassa för särskilda kostnader för beredande av förhöjd pension åt vissa posttjänstemäns efterlevande; given Stockholms slott den 12 januari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Th. Borell.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Borell anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Jag anhåller att få anmäla en framställning om utbetalande av ersättning åt civilstatens änke- och pupillkassa för särskilda kostnader i anledning av beredande av förhöjd pension åt efterlevande efter vissa tjänstemän vid postverket, vilka i avvaktan å postkontorens omklassificering uppehållit sina tjänster allenast på förordnande.

Samtidigt med utfärdande av 1919 års avlöningsreglemente för tjänstemän vid kommunikationsverken anbefalldes Kungl. Maj:t generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen att inkomma med förslag till de ändringar i fråga om klassificeringen av postkontoren, respektive telegrafstationerna, som kunde föranledas av den nya löneregleringen. Sedan förslag i ämnet avgivits, underställde Kungl. Maj:t i en den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 243, berörda fråga riksdagens prövning. Kungl. Maj:t anslöt sig därvid till departementschefens uppfattning, att postverkets klassificeringsfråga borde underkastas förnyad utredning. I skrivelse, nr 350, anmälde riksdagen sitt beslut i ämnet och anförde därvid, att riksdagen delade den av departementschefen uttalade uppfattningen, att klassificeringsfrågan för postverkets del borde underkastas förnyad utredning, därvid ledigblivna postmästarbefattningar borde tillsättas allenast på förordnande.

Med anledning av riksdagens sålunda gjorda uttalande uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1920 åt kommunikationsverkens lönenämnd att efter allsidig förnyad utredning inkomma med förslag rörande en så vitt möjligt enhetlig klassificering av postkontoren samt telegraf- och järnvägsstationerna samt förordnade, att postmästartjänster skulle vid inträffande vakanser tills vidare tillsättas allenast på förordnande.

Genom beslut den 10 september 1920 medgav Kungl. Maj:t, att tjänsteman, vilken i anledning av ovannämnda beslut den 30 juni 1920 förordnats att tills vidare uppehålla vakant postmästartjänst, finge under tiden för förordnandet tilldelas samma löneförmåner, som skulle tillkommit honom, därest han varit konstituerad å tjänsten, dock med avdrag av så stort belopp, att det, jämte å av tjänstemannen innehavd ordinarie befattning belöpande avgifter för egen samt änke- och pupillpensionering, motsvarade beloppet av dylika avgifter för den av honom på förordnande innehavda postmästartjänsten; och skulle vad sålunda stadgats, därest generalpoststyrelsen så prövade lämpligt, äga motsvarande tillämpning å tjänsteman, som med anledning av förordnande av nämnda slag för ordinarie befattningshavare i succession på förordnande uppehölle ordinarie tjänst.

I proposition, nr 184, till 1926 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m. Sedan riksdagen i skrivelse den 12 maj 1926, nr 213, anmält sina beslut i anledning av nämnda proposition jämte vissa i ämnet väckta motioner, fastställde Kungl. Maj:t genom beslut den 4 juni 1926 den i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 20 februari 1926, i utdrag bifogat nämnda proposition, förordade klassificeringen av de särskilda postkontoren att tillämpas från och med den 1 juli 1926 samt meddelade i övrigt, med upphävande av Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1920 angående tillsättande av postmästartjänster allenast på förordnande, vissa verkställighetsföreskrifter.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 oktober 1926 anmälde *fullmäktige för delägarna i civilstatens änke- och pupillkassa*, bland annat, fullmäktiges beslut

med anledning av en av fyra representanter för postverket hos fullmäktige väckt motion, vari anförts bland annat följande:

Det avdrag, till belopp motsvarande skillnaden i årsavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa för den på förordnande uppehållna befattningen och den tillförordnade tjänstemannens ordinarie befattning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 september 1920 skulle äga rum beträffande tjänsteman, som förordnats att tills vidare uppehålla vakant postmästar-tjänst, samt den, som med anledning av dylikt förordnande för ordinarie befattningshavare i succession på förordnande uppehölle ordinarie tjänst, hade innehållits av och utgjorde en direkt besparing för postverket. De tillförordnade tjänstemännens ställning hade, utom i rent formellt hänseende, haft karaktär av ordinarie anställning, som konfirmerats, så snart klassificeringsfrågan fått sin lösning. Det vore icke förenligt med rätt och billighet, om en del av ifrågavarande tjänstemän i fråga om pensionseringen av deras änkor och barn skulle helt gå miste om den ökade pensionsrätt, som skulle tillkommit deras änkor och barn, därest tjänstemännen omedelbart konstituerats i stället för att allenast förordnas å befattningen. Därest icke särskild åtgärd vidtoges, bleve detta fallet beträffande dels de tjänstemän, som under förordnandetiden uppnått 60 levnadsår, dels ock de, som under nämnda tid avlidit.

På grund av vad sålunda anförts hemställde motionärerna,

att fullmäktige måtte medgiva delägare i kassan, som dels på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1920 under tid därefter och intill den 1 juli 1926 på förordnande uppehållet befattning vid postverket och därunder åtnjutit löneförmåner i enlighet med bestämmelserna i beslutet den 10 september 1920, dels från den 1 juli 1926 konstituerats å samma befattning, dels ock under förordnandetiden uppnått 60 levnadsår, att, om han så önskade, från den dag räknat, då dylikt förordnande tillträdde, vara delaktig i civilstatens änke- och pupillkassa med belopp, som svarade mot hans löneställning den 1 juli 1926, därvid för den, som begagnade sig av dylikt medgivande, skulle gälla skyldighet att, fördelade på fem år, erlägga den ökade årsavgift samt den befordringsavgift, som reglementsenligt betingades av den ökade delaktigheten;

samt att pensionsberättigad änka och barn efter sådan tillförordnad tjänsteman, som nyss nämnts och vilken avlidit under förordnandetiden, måtte likaledes medgivas att, räknat från den dag, då förordnandet tillträdde, förvärva rätt till den förhöjning av pensionen, som svarat mot den ordinarie avlöningen för den av mannen uppehållna tjänsten, därvid pensionstagare skulle å ena sidan äga att uppbära de tilläggsbelopp till förut utgående pension, som förfallit efter mannens död, men å andra sidan vara skyldig att erlägga de mot förhöjningen svarande avgifter, som belöpt för tiden mellan den dag, då förordnandet tillträdde, och dagen för dödsfallet; dock att, därest summan av sagda avgifter överstege summan av pensionsförhöjningsbeloppen, skillnaden finge gottgöras kassan på sätt i kassans reglemente vore stadgat.

Fullmäktige anförde i sin ovanberörda skrivelse, bland annat, följande:

Berörda posttjänstemän hade på grund av de alldeles särskilda omständigheter, som varit förknippade med den under många år uppskjutna lösningen av frågan om postkontorens omklassificering, blivit försatta i en ogynnsammare ställning i fråga om sina familjepensionsförhållanden än som kunde anses vara med rättvisa och billighet förenligt. Ett bifall till förslaget, i vad det rörde tjänstemän, som under sin förordnandetid fyllt 60 år.

syntes icke komma att medföra några nämnvärda kostnader för kassan, medan däremot särskilda kostnader skulle uppstå vid tillerkännande av förhöjda pensioner åt avlidna tillförordnade tjänstemäns änkor och barn. Därest kassan vore villig åtaga sig dessa särskilda kostnader, syntes det fullmäktige, som om med fullt fog kunde göras gällande, att såsom bidrag till dessa kostnader borde till kassan överföras de avdragsbelopp, som innehållits av postverket.

På grund av vad sålunda anförts hade fullmäktige beslutat dels bifalla ovannämnda motion, dels ock anhålla, att styrelsen över kassan måtte hos vederbörande statsmyndighet göra framställning om överförande till kassan av de i motionen omnämnda, av postverket innehållna belopp, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 september 1920 blivit för vissa tillförordnade tjänstemän avdragna från till dem utgående avlöningar.

Styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa tillstyrkte i utlåtande den 2 december 1926 fullmäktiges beslut i vad detsamma avsåge att bereda förhöjning av delaktighetsbeloppen för de posttjänstemän, vilka under förordnandetiden uppnått 60 levnadsår. Beträffande frågan om beredande av pensionsökning för efterlevande efter de posttjänstemän, vilka avlidit under förordnandetiden, utgjorde kostnaden härför enligt inom kassan verkställd utredning något mer än 12,000 kronor. Denna kostnad vore visserligen i och för sig relativt obetydlig, men styrelsen ansåge dock med hänsyn till eventuella prejudicerande verkningar icke rådligt och överhuvudtaget icke rättvist, att kassan skulle påtaga sig densamma. Då det vore på grund av statsmakternas åtgärder, som ifrågavarande efterlevande blivit försatta i en jämförelsevis ogynnsam ställning i familjepensionshänseende, syntes det styrelsen skäligt, att kostnaderna för beredande av ökade pensioner till sagda efterlevande ersattes av statsmedel. Under förutsättning att sådan ersättning bereddades, tillstyrkte styrelsen fullmäktiges beslut även i sistnämnda del.

Styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte godkänna fullmäktiges beslut angående förhöjning av delaktighetsbeloppen för vissa vid postverket anställda delägare i kassan samt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att kassan måtte av statsmedel tillerkännas ett belopp av 12,000 kronor för bestridande av kostnaden för de av fullmäktige beslutade pensionsförhöjningarna till vissa efterlevande efter tjänstemän vid postverket samt, därest nämnda belopp bleve tillerkänt kassan, godkänna fullmäktiges beslut angående sagda pensionsförhöjningar.

Statskontoret anförde i utlåtande den 14 december 1926, att statskontoret anslöte sig till styrelsens för civilstatens änke- och pupillkassa uppfattning rörande ersättning för ifrågavarande kostnader. Statskontoret funne dock övervägande skäl tala för att pensionsökningen för de efterlevande icke gjordes beroende av bifall till kravet om gottgörelse av statsmedel för kostnaderna. På samma gång statskontoret alltså tillstyrkte bifall till fullmäktiges beslut oförändrat ville statskontoret dock med styrka framhålla riktigheten av kassastyrelsens åsikt, att kostnaden rätteligen borde drabba staten. Statskontoret ansåge kostnaderna böra gäldas av postmedlen, vilka på sin

tid gjort vinst till följd av att endast en del innehållna familjepensionsavgifter inlevererats till civilstatens änke- och pupillkassa.

Enligt kommunikationsdepartementet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden den 30 december 1926 godkände *Kungl. Maj:t* fullmäktiges för delägarna i civilstatens änke- och pupillkassa beslut i anledning av ovanberörda framställning om förhöjning av delaktighetsbeloppen för vissa posttjänstemän samt ökning av pensionerna för efterlevande efter vissa sådana tjänstemän; och förordnade *Kungl. Maj:t* därjämte, att ärendet skulle överlämnas till kommunikationsdepartementet för vidare handläggning.

I utlåtande den 4 februari 1927 har *generalpoststyrelsen* anfört följande:

I enlighet med *Kungl. Maj:ts* beslut den 10 september 1920 hade för en var tjänsteman, som på grund av *Kungl. Maj:ts* beslut den 30 juni 1920 uppehållit postmästarbefattning på förordnande, ävensom tjänsteman, som med anledning av förordnande av angivet slag för ordinarie befattningshavare i succession på förordnande uppehållit ordinarie tjänst, månatligen innehållits bland annat 1.4 procent av skillnaden mellan delaktighetsbeloppet i civilstatens änke- och pupillkassa för egen tjänst och den tjänst, å vilken förordnande innehafts. De belopp, som sålunda avdragits från vederbörandes avlöningar, beräknades för tiden från den 1 juli 1920, då bestämmelsen trädde i kraft, till den 1 juli 1926, från vilken senare dag ny klassificering av postkontoren genomfördes, hava uppgått till 15,027 kronor 4 öre.

Generalpoststyrelsen ansåge kassan böra av statsmedel beredas ersättning med 12,000 kronor för kostnader, föranledda av beslutet om förhöjning av pensionerna för efterlevande efter ifrågavarande posttjänstemän. De mot avgifter till kassan svarande avdrag i avlöningen borde nämligen närmast anses hava karaktären av deponerade försäkringsavgifter. Då det nu gällde att bereda ökad pensionsrätt åt efterlevande till dylika tjänstemän, vore från *generalpoststyrelsens* sida icke något att erinra mot att omhandlade besparade avlöningsbelopp toges i anspråk för ändamålet.

Generalpoststyrelsen tillstyrker, att civilstatens änke- och pupillkassa måtte av statsmedel beredas ersättning med ett belopp av 12,000 kronor för bestridande av ifrågavarande pensionsförhöjningar, att utgå av postmedel.

Slutligen har *styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa* i skrivelse den 7 september 1928 hemställt om åtgärders vidtagande för beredande av ersättning åt kassan med ifrågavarande belopp, 12,000 kronor.

Vid sistberörda skrivelse har fogats följande av civilstatens änke- och pupillkassas konsulent den 5 september 1928 granskade och godkända beräkning av den kostnad, kassan åsamkats genom 1926 års fullmäktiges ovan nämnda beslut att tillerkänna efterlevande efter vissa under tiden den 1 juli 1920—den 30 juni 1926 avlidna tillförordnade posttjänstemän särskilda pensionsförmåner.

Den avlidnes namn	Ökning av delaktighetsbelopp	Ankan född	Barn födda	1/1 1927 värde av 1 kr. pension åt ankan	1/1 1927 värde av pensionsökning åt ankan	1/1 1927 värde av pensionsökning för barn	Före 1/1 1927 utfallande pensionsökning	Avgifter att innehålla
Tilosius, C. V.	190	1884	{ 1907 } { 1909 }	17,10	3,249	270	736 25	223 37
Söderström, O. A.	130	1867	—	12,27	1,595	—	574 17	173 —
Lindgren, H. F.	120	—	1913	—	—	763	460 —	117 60
Krook, A. I.	170	1884	—	17,10	2,907	—	198 33	577 10
Laséen, G. L. R.	60	1876	1904	15,13	908	—	178 —	166 46
Danielsson, J.	110	1878	1911	15,67	1,724	213	308 —	269 28
					10,383	1,246	2,455	1,527
						14,084		

Kostnaden = 14,084 - 1,527 = 12,557 kronor

Departements-
chefen.

Under tiden den 1 juli 1920—den 30 juni 1926 tillsattes vakanta postmästartjänster icke med ordinare innehavare utan uppehölls i avvaktan å omklassificering av postkontoren allenast på förordnande. Dessa förordnanden medförde emellertid icke någon rubbning i de förordnades pensionsförhållanden och således ej heller vare sig i deras delaktighetsbelopp i änke- och pupillkassan eller i deras avgiftsskyldighet till nämnda kassa. För att emellertid den lön, som kontant utbetalades till tjänsteman, som uppehöll postmästarbefattning på förordnande, ävensom till tjänsteman, som med anledning av dylikt förordnande för ordinarie befattningshavare i succession på förordnande uppehöll ordinarie tjänst, icke skulle bli större än om han konstituerats å tjänsten, verkställdes avdrag å lönen med belopp, motsvarande den ökning i avgifter för egen och efterlevandes pensionering, som därest vederbörande konstituerats å tjänsten, skulle hava erlagts och, vad beträffar efterlevande, inlevererats till civilstatens änke- och pupillkassa. Dessa avdrag hava innehållits av och utgjort en direkt besparing för postverket. Därest under nämnda tid avgifter inlevererats till kassan såsom vid ordinarie innehav av ifrågavarande tjänster, hade dessa avgifter jämte de framdeles utgående enligt kassans beräkningsgrunder bort vara tillräckliga att bestrida familjepensioner efter de högre delaktighetsbeloppen i alla de fall, då dödsfall inträffat eller komma att inträffa räknat från och med den 1 juli 1920. De avgifter, som nu inlevererats eller komma att inleveras, förslå däremot enligt nämnda beräkningsgrunder endast till bestridande av de högre familjepensionerna i den mån dödsfall inträffa efter den 30 juni 1926. Skillnaden i avgifternas värden i ena eller andra fallet motsvarar den extra kostnaden för kassan för bestridande av de högre familjepensionerna till de efterlevande efter dem, som avlidit under tiden den 1 juli 1920—den 30 juni 1926. Fullmäktiges för delägarna i kassan av Kungl. Maj:t den 30 december 1926 godkända beslut om förhöjning av pensionerna för efterlevande efter ifrågavarande, i tabellen upptagna posttjänstemän har sålunda föranlett kassan en extra kostnad av i avrundat tal 12,000 kronor.

Med hänsyn till omständigheterna i detta fall anser jag i likhet med statskontoret och generalpoststyrelsen nämnda kostnad böra täckas genom

statsverkets försorg och utgå av postmedel. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till civilstatens änke- och pupillkassa må till ersättande av särskilda kostnader för beredande av förhöjd pension åt vissa posttjänstemäns efterlevande av postmedel utbetalas ett belopp av 12,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

